

The Impact Levels of Career Choice Reasons of Preservice Science Teachers and Their Future Career Expectations

Serkan BULDUR & Murat BURSAL*

Cumhuriyet University, Sivas, TURKEY

Received: 02.04.2014

Accepted: 13.01.2015

Abstract- This study investigated the career choice reasons and future career expectations of 129 preservice science teachers and explored whether these variables significantly vary with the participants' gender, socio-economic status and their pre-university ideal careers. Based on the results of the multivariate tests and factorial variance analyses, the impact level order for the career choice factors of preservice science teachers was found to be as altruistic, intrinsic and extrinsic factors and also participants were found to hold positive future expectations. The calculated main and interaction effects for the gender and socio-economic status of the participants were found to be statistically insignificant on the impact levels of career choice reasons and future career expectations. For the pre-university ideal career variable, it has been concluded that participants who had aimed for teaching career before the university, possess significantly higher positive future career expectations and the impact level of altruistic and intrinsic factors are stronger for them. The impact level of the extrinsic factors was found to be similar across all sub-groups and participants' future career expectations were found to be linearly independent of the impact level of the extrinsic factors.

Key Words: Preservice science teacher, teaching career, career choice reasons, career future expectation

DOI No:

Summary

Introduction

Teachers are probably the main element of the educational system and they play a key role in fulfilling the educational goals. A qualified teacher preparation system is essential for preparing qualified teachers (Ergun & Avcı, 2012). An important factor in teachers' educational performance is their motivations toward the teaching career. Research on this topic indicates that career choice is not a one-dimensional, but a multi-dimensional issue

---

*Corresponding author: Assoc. Prof. Dr. Murat BURSAL, Cumhuriyet University, College of Education, Dep. of Elementary Science Education, SİVAS / TURKEY.

(Brookhart & Freeman, 1992). Career choice reasons for teachers have been identified in three categories as; altruistic, intrinsic and extrinsic motivational factors (Atav & Altunoğlu, 2013; Bastick, 2000; Bruinsma & Jansen, 2010; Saban, 2003; Watt & Richardson, 2008; Yu & Bieger, 2013).

Studies conducted in Turkey for exploring this topic reported that Turkish teacher candidates usually choose teaching career for altruistic reasons, such as serving to the society (Boz & Boz, 2008; Kılcan et al., 2014; Saban, 2003), for extrinsic reasons, such as job security (Çevik & Yiğit, 2009; Ekiz, 2006; Tüfekçi-Aslim, 2013), university entrance-exam score (Çetin, 2012; Çevik & Yiğit, 2009; Ozturk-Akar, 2012; Tüfekçi-Aslim, 2013) and economic factors (Bozdoğan et al., 2007; Ok & Önkol, 2007; Özbek, 2007).

Research Problems

1. What is the impact order of the career choice reasons (altruistic, intrinsic and extrinsic) of preservice science teachers?
2. Are there any significant differences in the impact levels of participants' altruistic, intrinsic and extrinsic career choice reasons by their **i)** gender, **ii)** socio-economic status (SES) and **iii)** pre-university ideal career?
3. Are there any significant differences in the future career expectation levels of participants by their **i)** gender, **ii)** SES and **iii)** pre-university ideal career?
4. Are there any significant correlations between any of the career choice reason(s) and participants' future career expectation levels?

Methodology

The sample of the study was consisted of 129 junior and senior preservice science teachers enrolled in Cumhuriyet University, Elementary Science Education program. Data was collected via Teaching Career Selection Reasons Rating Scale (Bursal & Buldur, 2013a), which was designed for determining the impact levels of the preservice science teachers' career choice reasons, and via Future Expectations Scale (Bursal & Buldur, 2013a), which was designed for determining the expectations of preservice science teachers about their future teaching career.

Factorial analysis models have been formed to analyze the main effects and interactions of the independent variables of participants' gender, SES and pre-university ideal career. Multivariate tests, factorial variance analysis and correlation analysis have been used to

investigate the research problems. Also, partial eta-squared effect sizes are calculated for statistically significant test results to further explore the practical significance of the findings.

Results

Research Problem 1. Multivariate test results for the comparison of the impact levels of the participants' career choice reasons showed that there is a significant difference [Wilk's Lambda=.67; $F(2,112)=27.87$; $p<.001$] between the impact levels of altruistic, intrinsic and extrinsic career choice reasons. Based on the pairwise comparisons with Bonferroni adjustments, it has been found that the differences between all three variables are statistically significant at .05 level.

Research Problem 2. The factorial MANOVA results indicated that the main effects and the interaction effects for both gender and SES variables are not statistically significant on participants' altruistic and intrinsic career choice reasons. The only significant main effect was calculated for pre-university career variable [Wilk's Lambda=.71; $F(2,112)=20.94$; $p<.001$]. The altruistic and intrinsic career choice scores of participants, whose ideal job was teaching, before entering to the university, were found to be significantly higher those who were geared toward other career options. The analysis for extrinsic reasons factor showed that none of the main or interaction effects of the gender, SES and pre-university ideal career variables have a statistically significant impact on participants' extrinsic career choice scores.

Research Problem 3. Factorial ANOVA result for this research problem showed that there is no significant interaction effect for the participants' gender, SES and pre-university ideal career variables in this model. By inspecting the main effects, it has been found that although the main effects of gender and SES variables were statistically insignificant, pre-university ideal career had a significant main effect [$F(1,114)=17.03$; $p<.001$; eta-squared=.13] on participants' future career expectation levels.

Research Problem 4. As can be seen from the correlation analysis results in Table 8, altruistic and intrinsic career choice reasons were found to be positively correlated with participants' future career expectations at statistically significant levels, whereas extrinsic career choice reasons have almost zero correlations with future expectations scores.

Discussion and Conclusion

Based on the results obtained for the first research question, it has been concluded that the impact order of the participants' career choice reasons was altruistic, intrinsic and

extrinsic reasons, respectively. This means that altruistic reasons are the dominant career choice factor for the participants of this study. This finding is consistent with relevant literature (Boz & Boz, 2008; Bursal & Buldur, 2013a; Kılcan et al., 2014; Ozturk-Akar, 2012; Özsoy et al., 2010; Saban, 2003; Ubuz & Sarı, 2008) stating that Turkish preservice teachers usually choose teaching career because of altruistic reasons.

Analyses for the second and third research problems indicated that participants' gender and SES do not have any statistically significant effects on their career choice reasons and future career expectations. The only significant effects on these dependent variables were calculated for participants' pre-university career choices. Thus, it has been concluded that the impact level of the altruistic and intrinsic career choice reasons of participants whose ideal career was teaching before entering to the university, are significantly higher than those with other ideal careers. A similar difference was found for participants' future career expectation levels, in favor of preservice teachers whose goals were to become teachers in high school years. These findings are in good agreement with the previous literature (Aksoy, 2010; Bozdoğan et al., 2007; Bruinsma & Jansen, 2010; Ozturk-Akar, 2012), where intrinsically motivated preservice teachers were reported to hold more positive attitudes toward teaching career.

As for the final research problem, the correlation analyses showed that while extrinsic factors are not correlated with preservice teachers' future career expectations, both altruistic and intrinsic factors have strong positive correlations with the level of preservice teachers' future career expectations.

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Meslek Tercih Nedenlerinin Etki Düzeyleri ve Mesleki Geleceklerine Yönelik Beklentileri

Serkan BULDUR & Murat BURSAL*

Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, TÜRKİYE

Makale Gönderme Tarihi: 02.04.2014

Makale Kabul Tarihi: 13.01.2015

Özet- Bu çalışmada 129 fen bilgisi öğretmen adayının meslek tercih nedenleri ile mesleki geleceklerine yönelik beklenti düzeyleri incelenmiş ve bu değişkenlerin katılımcıların cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve üniversite öncesindeki ideal meslek türlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Çok değişkenli testler ve faktöryel varyans analizi testleri sonucunda fen bilgisi öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin etki düzeyleri sıralamasının; özgeci, içsel ve dışsal faktörler şeklinde sıralandığı ve öğretmen adaylarının gelecek beklentilerinin genellikle olumlu olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey değişkenleri için hesaplanan temel ve ortak etkilerin meslek tercih nedenlerinin etki dereceleri ve gelecek beklentileri üzerinde anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların üniversite öncesindeki ideal meslek türü değişkeni açısından ise, ideal mesleği öğretmenlik olanların mesleki geleceklerine yönelik beklentilerinin daha olumlu olduğu ve öğretmenlik tercihlerinde içsel ve özgeci nedenlerin etki düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlik tercihine etki eden dışsal nedenlerin ise incelenen bağımsız değişken kategorilerinin hepsinde benzer düzeylerde olduğu ve katılımcıların geleceğe yönelik beklenti düzeylerinin dışsal nedenlerin etki derecesinden bağımsız olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fen bilgisi öğretmeni adayı, öğretmenlik mesleği, meslek tercih nedenleri, mesleki gelecek beklentisi

Giriş

Eğitim sistemlerinin en temel öğelerinden olan öğretmenlerin verimliliklerinin eğitim sistemlerinin kalitesini de doğrudan etkilemesi kaçınılmazdır (Ergun & Avcı, 2012). Öğretmenlerin mesleki verimliliklerini etkileyen önemli bir bileşen ise onların öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri veya diğer bir deyişle öğretmen olmaya yönelik motivasyonlarıdır (Bruinsma & Jansen, 2010). Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalar öğretmenlik mesleğini tercihle ilgili nedenlerin tek boyutlu değil çok boyutlu olduğunu ortaya koymaktadır (Brookhart & Freeman, 1992). Meslek tercihine ilişkin nedenler literatürde farklı başlıklar

* İletişim: Doç. Dr. Murat BURSAL, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi ABD, Sivas / TÜRKİYE

E- posta: mbursal@cumhuriyet.edu.tr

altında incelenmiştir. Örneğin, kişisel özellikler, mesleğe ilgi duyma, öğretmenliğin toplumsal statüsü, topluma katkıda bulunma isteği, geçmiş deneyimler, kişilerarası iletişim becerileri, ekonomik nedenler ve bireyin yaşamına özgü bazı zorunluluklar gibi çok geniş bir spektrum tanımlanmıştır. Bu bağlamda, yukarıda ifade edilen nedenleri en genel anlamda kapsayan bir sınıflama olarak literatürde, öğretmen adaylarının öğretmenlik programlarını tercih nedenleri yaygın olarak özgecilik, içsel motivasyon ve dışsal motivasyon olmak üzere üç grupta incelenmektedir (Atav & Altunoğlu, 2013; Bastick, 2000; Bruinsma & Jansen, 2010; Saban, 2003; Watt & Richardson, 2008; Yu & Bieger, 2013). Bu üç faktör ayrı olarak tanımlanmasına rağmen özgecilik ve içsel motivasyondan kaynaklanan nedenler genellikle birbiriyle örtüştüğü için bu iki faktörün istatistiksel analizlerle tam olarak ayırt edilmesi çoğunlukla mümkün olmamaktadır (Saban, 2003; Watt & Richardson, 2007; Young, 1995).

Öğretmen adaylarının meslek tercih nedenleri ile ilgili olarak uluslararası ve ulusal alan yazında birçok araştırma yapılmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalarda öğretmenlik mesleği tercihinde genellikle; topluma hizmet ve toplumsal ilerlemeye faydalı olmak (Boz & Boz, 2008; Kılcan, Keçe, Çepni & Kılınç, 2014; Saban, 2003), öğretmenliğin kutsal bir meslek olması (Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş., 2010; Ubuz & Sarı, 2008) gibi özgeci faktörlerin ve iş garantisi (Çevik & Yiğit, 2009; Ekiz, 2006; Tüfekçi-Aslim, 2013), üniversite sınavı puanı (Çetin, 2012; Çevik & Yiğit, 2009; Hacıömeroğlu & Şahin-Taşkın, 2010; Ozturk-Akar, 2012; Özsoy ve diğer., 2010; Tüfekçi-Aslim, 2013; Ubuz & Sarı, 2008) ve ekonomik kriterler (Bozdoğan, Aydın & Yıldırım, 2007; Ekiz, 2006; Ok & Önkol, 2007; Özbek, 2007) gibi dışsal faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye’deki öğretmen adaylarının meslek tercihleri hakkında yapılan araştırmaların çoğunda (Boz & Boz, 2008; Bozdoğan ve diğer., 2007; Çetin, 2012; Çevik & Yiğit, 2009; Hacıömeroğlu & Şahin-Taşkın, 2010; Kılcan ve diğer., 2014; Ok & Önkol, 2007; Ozturk-Akar, 2012; Özbek, 2007; Özsoy ve diğer., 2010; Şahin, 2011; Tüfekçi-Aslim, 2013) farklı anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adayları aynı örneklem içinde incelenirken, tek bir anabilim dalına yönelik olarak yapılan çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Literatürde ilköğretim düzeyinde öğretmen yetiştiren anabilim dalları için sadece, Sınıf (Çermik, Doğan & Şahin, 2010; Ekiz, 2006; Saban, 2003; Şara & Kocabaş, 2012; Ubuz & Sarı, 2008), Okul Öncesi (Girgin, Akamca-Özyılmaz, Ellez & Oğuz, 2010), Türkçe (Karadağ, 2012), Sosyal Bilgiler (Taş, 2012) ve Fen Bilgisi (Bursal & Buldur, 2013a; Kartal & Taşdemir, 2012) öğretmen adayları ile yürütülen sınırlı sayıda araştırma tespit edilmiştir.

Araştırmalarda farklı alanlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerini incelerken hepsini aynı homojen örneklemin üyeleri gibi incelemek bazı sınırlılıkları beraberinde getirmektedir. Çünkü farklı anabilim dalları için öğrencilerin üniversiteye giriş puanları ve mezuniyet sonrası atanma oranları büyük oranda farklılıklar gösterebilmektedir. Bu farklılıkların ise öğretmen adaylarının ilgili öğretmenlik alanını tercih etme gerekçelerini ve mesleki geleceklerine ilişkin beklentilerini önemli oranda etkileyebileceği göz ardı edilemez. Örneğin, dışsal nedenlerle öğretmenlik mesleğine yönelen bir öğrencinin kendisine en uygun öğretmenlik alanı yerine mezuniyet sonrası atanma oranı yüksek bir alan tercihinde bulunması güçlü bir ihtimaldir. Bu nedenle öğretmen adaylarının meslek tercih nedenleri ile ilgili yürütülecek araştırmalarda birden çok alanda öğrenim gören öğretmen adaylarından meydana gelen örneklerde yürütülen araştırmalar yanında, sadece aynı anabilim dalındaki öğretmen adayları ile oluşturulan daha homojen örneklerde de çalışmalar yürütülmesi gereklidir. Bu nedenle, mesleki tercih nedenlerini araştırırken, özel olarak fen bilgisi öğretmen adaylarına yoğunlaşmayı hedefleyen bu araştırmanın örneklemini sadece fen bilgisi öğretmen adaylarını kapsayacak şekilde belirlenmiştir.

Bu araştırmada fen bilgisi öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerine etkileri açısından literatürde yer verilen cinsiyet, sosyoekonomik düzey (SED) ve üniversite öncesindeki ideal meslek türü değişkenlerinin etkilerinin de incelenmesi hedeflenmiştir. Birçok farklı araştırmacı cinsiyetin öğretmenlerin meslek tercih nedenlerini (Bruinsma & Jansen, 2010; Hellsten & Pyrtula, 2011; Özsoy ve diğer., 2010) ve meslek hayatlarındaki devamlılıklarını doğrudan etkilediğini (Sinclair, 2008) ifade etmektedir. Cinsiyete göre meslek seçim nedenlerinin karşılaştırıldığı birçok araştırmada, kızların erkeklere oranla içsel nedenlerden daha fazla etkilendiği belirtilmiştir (Bruinsma & Jansen, 2010; Çermik ve diğer. 2010; Hellsten & Pyrtula, 2011; Saban, 2003). Örneğin, Türkiye’de yapılan bir araştırmada Özsoy ve diğerleri (2010) kız öğrencilerin hem öğretmenlik mesleğini daha bilinçli tercih ettiklerini ve erkek öğrencilere oranla mesleki tercih bakımından daha idealist olduklarını hem de öğretmenlik mesleğini bir güvence olarak görme oranlarının erkeklerden yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Ancak bu ilişkiyi inceleyen bazı araştırmalarda ise öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Aydın, 2011; Kılcan ve diğer., 2014). Cinsiyet değişkeni hakkında elde edilen farklı sonuçlar, öğretmenlik meslek tercih nedenlerinin doğrudan cinsiyet değişkeni ile ilişkilendirilmesinin bazı sınırlılıkları beraberinde getirdiğini göstermektedir. Bu nedenle, öğretmenlik meslek tercih nedenleri için tek bir bağımsız değişkene odaklanmaktan ziyade farklı faktörlerin temel

ve ortak etkileri birlikte incelenmelidir.

Diğer bazı araştırmacılara göre ise, öğretmen adaylarının SED'leri de öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde önemli bir etkidir. Farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerde yapılan çalışmalarda, öğretmenlik tercih nedenleri arasında önemli farklılıklar olduğu ortaya konulmuştur (Bastick, 2000; Çakıroğlu & Çakıroğlu, 2003; DeCorse & Vogtle, 1997; Montecinos & Nielsen, 1997; Saban, 2003). Örneğin, Kanada (Bastick, 2000), İngiltere (Younger, Brindley, Pedder & Hagger, 2004), ABD (Montecinos & Nielsen, 1997), Avustralya (Manuel & Hughes, 2006; Richardson & Watt, 2006) ve İrlanda (Moran, Kilpatrick, Abbott, Dallat & McClune, 2001) gibi gelişmiş ülkelerde öğretmenlik mesleğini tercih etmede içsel ve özgeci nedenlerin ön planda olduğu, Nijerya, Jamaika ve Brunei (Bastick, 2000) gibi gelişmekte olan ülkelerde ise dışsal faktörlerin daha etkin olduğunu göstermiştir. Benzer bir durum Türkiye için de geçerli olup, yapılan araştırmalarda Türkiye'de öğretmenlik mesleğini SED'leri orta ve alt gruptan gelen insanların daha çok tercih ettikleri rapor edilmiştir (Bursal & Buldur, 2013b; Murray, 1988; Taş, 2012).

Öğretmenlik mesleğini tercih etme faktörleri ile ilişkili olarak literatürde değinilen bir başka önemli değişken ise öğrencilerin üniversite öncesinde ideallerindeki meslek türüdür (Manuel & Hughes, 2006; Şahin, 2011). Çünkü öğrencilerin ideallerindeki mesleğin öğretmenlik olması onların mesleği tercih etme nedenlerini anlamakta araştırmacılara yardımcı olabilir (Manuel & Hughes, 2006). Araştırmacılar öğretmen adaylarının ideallerindeki mesleğin öğretmenlik veya farklı bir meslek olmasının öğretmenlik tercih nedenlerini açıklamanın yanında mesleki geleceklere yönelik beklentilerini de doğrudan etkileyeceğini öne sürmüşlerdir (Aksoy, 2010; Bruinsma & Jansen, 2010; Bursal & Buldur, 2013a; Ozturk-Akar, 2012).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik programını tercih nedenleri onların bu programları tamamlayıp tamamlamama durumlarını veya da mesleğe başladıktan sonra neden mesleği bıraktıklarını anlamakta da anahtar rol oynamaktadır (Bruinsma & Jansen, 2010; Hellsten & Pyrtula, 2011). Çünkü içsel motivasyonla öğretmenliğe yönelmemiş bir öğretmen adayı için en mükemmel şekilde tasarlanmış bir öğretmen yetiştirme programının dahi etkin olamayacağı açıktır (Bursal & Buldur, 2013a). Türkiye'deki öğretmen adaylarının geleceğe yönelik beklentileri ile ilgili olarak yapılan bir araştırmada öğretmen adaylarının %41.4'ünün iyi bir öğretmen olmayı, %26.2'sinin ekonomik bağımsızlık kazanmayı, %21.1'inin kariyer yapmayı ve %7.8'inin ise başka bir mesleğe geçmeyi hedeflediği ve bu hedeflerinde cinsiyetlerine göre farklılaştığı belirlenmiştir (Ekiz, 2006). Benzer amaçla yapılan bir diğer

araştırmada ise, Şahin (2011) araştırmasına katılan öğretmen adaylarının %87'sinin öğretmenlik yapmayı isterken, %6'sının istemediğini ve %5'inin de yapmak zorunda olduğunu düşündüğünü belirlemiştir. Ancak buna karşın öğretmen adaylarının yaklaşık yarısının seçme şansları olması durumunda, öğretmenlikten başka bir mesleği seçebileceklerini belirlemiştir.

Öğretmen adaylarının mesleki gelecekleri hakkındaki düşünceleri hem aldıkları lisans eğitiminin kalitesini hem de meslek hayatlarındaki performanslarını etkileyecektir. Çünkü öğretmenlerin tutumları ile öğretim sürecindeki uygulamaları arasında yüksek bir ilişki vardır (Atav & Altunoğlu, 2013; Hussain, Jamil, Noor, Sibtain & Shah, 2011). Bu nedenle öğretmen adaylarının mesleki geleceklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu nedenlerden dolayı bu araştırma kapsamında fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki geleceklerine yönelik beklentileri de incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri ve mesleki geleceklerine ilişkin motivasyonları onların lisans eğitimlerini, sonraki mesleki performanslarını ve bu yolla gelecekteki öğrencilerinin başarısını etkileme gücüne sahiptir (Atav & Altunoğlu, 2013). Nitelikli öğretmen yetiştirebilmenin önkoşulu, öğretmenlik mesleğini seven ve meslek tercihinde bilinçli olan adayların öğretmenlik mesleğini tercih etmesidir (Şara & Kocabaş, 2012). Bu nedenle, bu çalışmada fen bilgisi öğretmenliği lisans programında okuyan öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin etki düzeylerinin ve geleceğe yönelik beklentilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında hedef kitle olan fen bilgisi öğretmenliği evrenini temsilen sadece bu anabilim dalındaki öğretmen adayları ile çalışılarak farklı anabilim dalları arasındaki öğrenci profil farklılıklarına ilişkin dışsal değişkenlerin (lisans giriş puanı, atanma oranları vb.) kontrol edilmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın Problemleri ve Alt Problemler

1. Fen bilgisi öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin (özgeci, içsel ve dışsal) etki derecesi sıralaması nasıldır?
2. Katılımcıların özgeci, içsel ve dışsal meslek tercih nedenlerinin etki derecelerinde **i)** cinsiyet, **ii)** SED ve **iii)** üniversite öncesi ideal meslek türü değişkenlerinin temel ve ortak etkileri istatistiksel olarak anlamlı mıdır?
3. Katılımcıların mesleki geleceklerine yönelik beklenti düzeylerinde **i)** cinsiyet, **ii)** SED ve **iii)** üniversite öncesi ideal meslek türü değişkenlerinin temel ve ortak etkileri istatistiksel

olarak anlamlı mıdır?

4. Katılımcıların meslek tercih nedenlerinin (özgeci, içsel, dışsal) etki düzeyleri ile geleceğe yönelik beklenti düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışma, katılımcıların herhangi bir zaman dilimindeki görüşlerini betimleme yaklaşımını esas alan anlık tarama modeli ve değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesini esas alan ilişkiyel tarama modeli kullanılarak birden fazla değişkenin temel ve ortak etkilerini araştırmaya imkan veren faktöryel desenli bir tarama çalışması olarak tasarlanmıştır (Fraenkel & Wallen, 2003).

Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini Cumhuriyet Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği lisans programı 3. ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan 129 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında katılımcıların öğretmenliğe yönelik beklentileri incelendiği ve bu beklentiler lisans programları sürecinde alınan ders türlerine göre önemli değişiklikler gösterebildiği için örneklem seçimi bu beklentilerin daha somutlaştığı varsayılan ve uygulamalı alan eğitimi derslerinin ağırlıkta olduğu 3. ve 4. sınıflarla sınırlı tutulmuştur. Araştırma kapsamında kullanılan ölçek maddelerine verilen eksik cevapların veya hatalı işaretlemelerin sayısına göre her araştırma problemi için yapılan analize dahil edilen katılımcıların sayısı ilgili tablolarda gösterilmiştir. Katılımcılar uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiş olup % 70.5'i kız (n=91) ve % 29.5'i (n=38) erkektir. Katılımcıların yaş aralığı 20–26 olup, % 87.2'si 21–23 yaş aralığındadır. Katılımcılar arasında, öğretmenlik mesleğini üniversite öncesinde ideallerindeki meslek olarak tanımlayanların oranı % 37.5 (n=48) olarak bulunmuştur.

Katılımcıların SED'lerinin göstergelerinden biri olarak seçilen aile gelir kategorileri, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) tarafından belirlenen 4 kişilik bir ailenin açlık sınırı ve yoksulluk sınırı istatistikleri esas alınarak, alt gelir grubu için “900 TL altı” ve üst gelir grubu için “2500 TL üstü” olarak belirlenmiştir. Orta gelir grubu ise, alt-orta (901–1700 TL) ve üst-orta (1701–2500 TL) gelir grupları olarak iki kategoride incelenmiştir. Katılımcılar arasında üst-orta (1701–2500 TL; n=31) ve üst gelir (2501 TL ve üstü; n=13) gruplarına giren birey sayısının düşük olması nedeniyle, istatistiksel analizlerin gücünü artırmak amacıyla bu gruplar birleştirilerek aynı gelir grubu kapsamında (1701 TL ve üstü) incelenmiştir.

SED'in diğ er önemli bir göstergesi olan ebeveynlerin eğitim seviyeleri incelendiğ inde, her iki ebeveynin de ilkökul veya daha az eğitime sahip olma oranlarının alt-gelir grubunda %56, orta-gelir grubunda %35 iken üst-gelir grubunda ise % 4.5 olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin her ikisinin de en az lise mezunu olma oranlarına bakıldığında ise, bu oranlar alt-gelir grubunda %4, orta-gelir grubunda %12 ve üst-gelir grubunda ise %30'dur. Bu oranlara bakıldığında, aile gelir düzeyi ile ebeveyn eğitim seviyelerinin ilişkili olduğu ve araştırma kapsamında kullanılan aile aylık geliri aralıklarının katılımcıların SED'lerinin göstergesi olduğu kararına varılmıştır. Buna göre, katılımcılar SED'lerine göre sınıflandırılırken alt-SED (aylık gelir 0-900 TL), orta-SED (aylık gelir 901-1700 TL) ve üst-SED (aylık gelir 1701 ve üstü) olacak biçimde SED kategorileri belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışma kapsamında, katılımcıların mesleki tercih nedenlerinin etki düzeylerini belirlemek için Öğretmenlik Tercih Nedenleri Derecelendirme [ÖTNED] ölçeğ i (Bursal & Buldur, 2013a) ve katılımcıların öğretmenlik mesleğine yönelik gelecek beklenti düzeylerini belirlemek amacıyla ise Geleceğe Yönelik Beklentiler [GYÖB] ölçeğ i (Bursal & Buldur, 2013a) kullanılmıştır.

ÖTNED ölçeğ i 22 maddeden oluşmaktadır ve öğretmenlik mesleğ i tercih nedenlerinin etki düzeylerini yansıtan ölçek maddeleri dörtlü likert tipi (4: Çok Etkili, 3: Etkili, 2: Biraz Etkili, 1: Tamamen Etkisiz) derecelendirme sistemine göre hazırlanmıştır. ÖTNED ölçeğ i puanının artması incelenen etkenin öğretmenlik tercihinde daha yüksek etkiye sahip olduğunu göstermektedir. ÖTNED ölçeğ inin faktör yapısını inceleyen Bursal ve Buldur (2013a), ölçekte yer alan 14 maddenin Özsel Nedenler ve 8 maddenin Dışsal Nedenler adlı iki faktör altında toplandığını ve bu faktörlere ait maddelerin sahip olduğu en düşük faktör yüklerinin sırası ile .45 ve .33 olduğunu tespit etmişlerdir. Bu faktörlere ait Cronbach alfa iç güvenirlilik katsayıları ise Özsel Nedenler için $\alpha=.88$ ve Dışsal Nedenler için $\alpha=.76$ olarak rapor edilmiştir (Bursal & Buldur, 2013a). Bu çalışmada ise, bu faktörlere ait güvenirlilik katsayıları Özsel Nedenler maddeleri için $\alpha=.92$ ve Dışsal Nedenler maddeleri için $\alpha=.72$ olarak bulunmuştur.

Bursal ve Buldur (2013a), ÖTNED ölçeğindeki Özsel Nedenler faktörünü oluşturan maddelerin Özgeci ve İçsel nedenlerle ilişkili olduğunu ve yakın anlamlı ama farklı türdeki bu etkenlerin matematiksel olarak ayrı faktörlere ayrımadığını literatürden de örnekler (Saban, 2003; Watt & Richardson, 2007; Young, 1995) vererek açıklamışlar ve uzman görüşlerine göre bu maddeleri gruplandırmışlardır. Bu analizler sonucunda, Özsel Nedenler faktörünü oluşturan maddeleri Özgeci (6 madde) ve İçsel (8 madde) nedenler olmak üzere iki boyuta

ayırarak incelemeyi tavsiye eden araştırmacılar, bu boyutlar için Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarını sırası ile $\alpha=.82$ ve $\alpha=.76$ olarak hesaplamışlardır. Bu çalışma kapsamında da Özsel Nedenler puanları, Özgeci ve İçsel Nedenler olarak iki ayrı boyutta incelenmiş ve bu boyutları oluşturan maddelere ait güvenilirlik katsayıları Özgeci Nedenler için $\alpha=.82$ ve İçsel Nedenler için $\alpha=.89$ olarak hesaplanmıştır.

Tek faktörlü bir yapıda tasarlanan ve 10 maddeden oluşan GYÖB ölçeği ise 6 olumlu ve 4 olumsuz madde içermektedir ve tüm maddeler nötr noktası olmayan dörtlü likert tipinde (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Katılıyorum, 4: Kesinlikle Katılıyorum) derecelendirilmiştir. Ölçekten alınan puanların artması geleceğe yönelik olumlu beklentilerin arttığını göstermektedir. Bursal ve Buldur (2013a) GYÖB ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik verilerini araştırdıkları çalışmalarında ölçeği oluşturan maddelerin sahip olduğu en düşük faktör yükünü .51 ve ölçek için hesaplanan Cronbach alfa iç güvenilirlik katsayısını $\alpha = .82$ olarak rapor etmişlerdir. Bu çalışmada ise 129 katılımcı için Cronbach alfa iç güvenilirlik katsayısı $\alpha = .90$ olarak hesaplanmıştır.

Çalışmada kullanılan ölçeklerden elde edilen puanlar rapor edilirken, her faktör için bulunan toplam puan, faktördeki madde sayısına bölünerek 1–4 puan arasında standardize edilmiş ortalama puanlar kullanılmıştır. İncelenen alt gruplara ait bu ortalama değerler nitel olarak yorumlanırken, dizi genişliği, seçenek sayısına bölünerek aralık genişliği “ $3/4=0.75$ ” olarak belirlenmiş ve puan aralıkları; $1 \leq$ Tamamen Etkisiz (Kesinlikle Katılmıyorum) < 1.75 , $1.75 \leq$ Biraz Etkili (Katılmıyorum) < 2.50 , $2.50 \leq$ Etkili(Katılıyorum) < 3.25 ve $3.25 \leq$ Çok Etkili (Kesinlikle Katılıyorum) < 4.00 olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcıların mesleki tercih nedenlerinin etki düzeylerinin sırasının araştırıldığı 1. araştırma problemi için aynı bireylerden elde edilen ikiden fazla bağımlı değişken puanlarını aynı anda karşılaştırmada kullanılan çoklu değişken (Multivariate) testleri kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen Özgeci, İçsel ve Dışsal nedenler etki dereceleri puanlarının hangilerinin anlamlı düzeyde farklı olduğuna dair .05 anlamlılık düzeyinde ikili karşılaştırmalar için Bonferroni düzeltmesi kullanılmıştır.

ÖTNED ölçeğinden elde edilen Özgeci, İçsel ve Dışsal nedenler etki puanlarında araştırma kapsamında incelenen üç bağımsız değişkenin temel ve ikinci düzey ortak etkilerini araştıran 2. araştırma problemi için ise çoklu faktöryel varyans analizi (faktöryel MANOVA) ve faktöryel ANOVA testleri kullanılmıştır. Özgeci ve İçsel Nedenler bağımlı değişken puanları birbiri ile kuvvetli ilişkili ($r=.78$) olduğu için incelenen bağımsız değişken

katégorilerine göre bu bağımlı değişken ortalamalarında karşılaştırmalar yapılırken bu iki değişkenin aynı anda analiz edildiği $2 \times 3 \times 2$ faktöryel MANOVA deseni kullanılmıştır. Bu analizde öncelikle, analizin yapılabilmesi için sağlanması gereken kovaryans matrislerinin eşitliği varsayımı, Box testi ile varyansların homojenliği varsayımı ise Levene testi ile araştırılmıştır. Box testi sonucuna ($p=.12$) göre kovaryans matrislerinin eşitliği varsayımının sağlandığı fakat Levene testinde elde edilen sonuçlara göre, Özgeci Nedenler için ($p=.10$) sağlanan varyansların homojenliği varsayımının İçsel nedenler için ($p=.02$) ise .05 düzeyinde sağlanmadığı görülmüştür. Bu nedenle Pallant (2007) tarafından tavsiye edilen bir önlem olarak, çalışmanın bu kısmındaki gruplar-arası etkileri karşılaştırma testlerinde (test of between subject effects) kullanılan anlamlılık düzeyi .05'den daha hassas bir sınır olan .01'e düşürülmüştür. Analize iki bağımlı değişken dahil edildiği için anlamlılık düzeyi Bonferroni düzeltilmesi ile $\alpha=.01/2=.005$ olarak kullanılmıştır. Diğer iki bağımlı değişkenle çok zayıf ilişkili Dışsal Nedenler puanları için bağımsız değişkenlerin temel etkileri ve 2. düzey ortak etkilerinin araştırılmasında ise bağımsız bir analiz yapılmış ve $2 \times 3 \times 2$ faktöryel ANOVA deseni kullanılmıştır. Bu analiz için de Levene varyansların homojenliği testi yapılmış ve elde edilen sonuca göre ($p=.23$) analiz öncesinde .05 anlamlılık düzeyinde bu varsayımın sağlandığı belirlenmiştir.

Katılımcıların mesleki geleceklerine yönelik beklenti düzeylerinin araştırıldığı 3. araştırma problemi için GYÖB ölçeği toplam puanları hesaplanmış ve GYÖB puanlarında araştırmaya dahil edilen üç bağımsız değişkenin (cinsiyet, SED, ideal meslek) temel ve 2. düzey ortak etkileri oluşturulan $2 \times 3 \times 2$ faktöryel varyans analizi (3 faktörlü faktöryel ANOVA) desenine göre incelenmiştir. Bu analiz için sağlanması gereken varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ($p=.06$) ile incelenerek analiz öncesinde .05 anlamlılık düzeyinde bu varsayımın sağlandığı belirlenmiştir.

Katılımcıların meslek tercih nedenlerinin etki düzeylerine ait puanları ile mesleki geleceklerine yönelik beklenti puanları arasındaki ilişkileri içeren 4. araştırma problemi için ise ÖTNED ölçeğinden elde edilen Özgeci, İçsel ve Dışsal nedenler etki düzeyleri puanları ile GYÖB ölçeği puanları arasındaki doğrusal ilişkilerin özelliklerini incelemek amacıyla Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

Çalışma kapsamında yapılan tüm karşılaştırma testleri için kısmi eta-kare etki büyüklükleri hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı çıkan test sonuçlarının pratikteki etki değerleri kısmi eta-kare değerlerine göre yorumlanmıştır.

Bulgular

Araştırma Problemi 1. Fen bilgisi öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin etki derecesi sıralaması nasıldır?

Tablo 1’de öğretmenlik mesleği seçiminde etkili olan özgeci, içsel ve dışsal meslek tercih nedenlerinin etki dereceleri ÖTNED ölçeğinden elde edilen verilere göre özetlenmiştir. Ortalama değerler dikkate alındığında özgeci ve içsel nedenlerin etki derecesinin nitel olarak “Etkili” ($2.50 \leq \text{Etkili} < 3.25$) düzeyinde olduğu, dışsal nedenlerin ise “Biraz Etkili” ($1.75 \leq \text{Biraz Etkili} < 2.50$) düzeyinde olduğu görülmektedir. Meslek tercih nedenlerinin ortalama değerlerini karşılaştırma amacıyla yapılan çok değişkenli (multivariate) test sonucuna [Wilk’s Lambda=.67; $F(2,112)=27.87$; $p<.001$] göre bu nedenlere ait ortalama değerlerin en az ikisinin birbirlerinden anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur.

Tablo 1 Katılımcıların ÖTNED Ölçeği Öğretmenlik Tercih Nedenleri Türlerine ait Betimsel İstatistikler

	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>s</i>
<i>Özgeci</i>	114	2.96	0.61
<i>İçsel</i>	114	2.78	0.70
<i>Dışsal</i>	114	2.49	0.52

Tablo 1 verileri için saptanan anlamlı farklılığın hangi ortalamalar arasında mevcut olduğuna ilişkin Bonferroni düzeltmesi ile yapılan ikili karşılaştırmalar analizinde ise tüm ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu verilere göre çalışmanın katılımcıları için meslek tercih nedenleri etki derecesi sıralamasının en etkiliden başlamak üzere özgeci, içsel ve dışsal nedenler şeklinde olduğu ve bu nedenlerin etki derecelerinin anlamlı şekilde birbirlerinden farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma Problemi 2. Katılımcıların özgeci, içsel ve dışsal meslek tercih nedenlerinin etki derecelerinde *i)* cinsiyet, *ii)* SED ve *iii)* üniversite öncesi ideal meslek türü değişkenlerinin temel ve ortak etkileri istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

Katılımcıların ÖTNED ölçeğindeki özgeci ve içsel nedenler maddelerinden aldıkları puanlar bağımsız değişken kategorilerine göre Tablo 2’de özetlenmiştir. Birinci araştırma problemi kapsamında özgeci ve içsel nedenler ortalamaları arasında özgeci nedenler lehine bulunan fark, Tablo 2’de bir istisna dışında tüm alt-gruplar için de geçerlidir. Tüm alt-gruplarda özgeci nedenler ortalamaları içsel neden ortalamalarından daha yüksek olmasına

karşın, öğretmenliği ideal meslekleri olarak tanımlayan alt grubun içsel nedenler ortalamasının daha yüksek değere sahip olması dikkat çekicidir.

Tablo 2 Bağımsız Değişken Kategorilerine göre Katılımcıların ÖTNED Ölçeği Özgeci ve İçsel Nedenler Puanları

Değişken	Kategori	n	ÖTNED (Özgeci Nedenler)		ÖTNED (İçsel Nedenler)	
			Ort.	s	Ort.	s
Cinsiyet	Kız	81	2.90	0.59	2.75	0.72
	Erkek	32	3.07	0.67	2.80	0.73
SED	Alt	20	2.98	0.69	2.79	0.74
	Orta	52	2.88	0.57	2.77	0.71
	Üst	41	3.03	0.64	2.75	0.75
İdeal Meslek	Öğretmenlik	45	3.18	0.44	3.28	0.42
	Diğer	68	2.80	0.67	2.42	0.68
GENEL		113	2.95	0.62	2.77	0.72

Özgeci ve içsel nedenler puanlarının birbiri ile kuvvetli doğrusal ilişkili olmaları nedeniyle, bağımsız değişkenlerin bu iki bağımlı değişken üzerindeki temel ve ortak etkilerinin varlığını birlikte araştırmak için yapılan faktöryel MANOVA sonuçları Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3'teki test verilerinden de görüldüğü gibi, özgeci veya içsel nedenler puanları üzerinde cinsiyet ve SED değişkenlerinin ortak etkileri ve bu değişkenlere ait temel etkiler istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Anlamlı düzeyde etki, sadece ideal meslek türü değişkeninin temel etkisi [$Wilk's\ Lambda=.71$; $F(2,112)=20.94$; $p<.001$] için bulunmuştur.

Tablo 3 ÖTNED Ölçeği Özgeci ve İçsel Nedenler Puanlarında Bağımsız Değişkenlerin Temel ve 2. Düzey Ortak Etkilerine ait Faktöryel MANOVA (Multivariate Tests) Sonuçları

Etki Türü	Etki Adı	Test İstatistikleri				
		Wilk's Lambda	s.d.	F	p	η^2
Temel	Cinsiyet	.99	2	0.52	.60	.01
	SED	.93	4	1.96	.10	.04
	İdeal Meslek	.71	2	20.94	<.001	.29
Ortak	Cinsiyet*SED	.96	4	1.12	.35	.02
	Cinsiyet* İdeal Meslek	.99	2	0.31	.74	.01
	SED* İdeal Meslek	.99	4	0.21	.93	.00

İdeal meslek türü değişkeninin hangi bağımlı değişkende anlamlı farklılaşmaya neden olduğu hakkında yapılan gruplar-arası karşılaştırma test sonuçlarına göre ise, bu değişkenin temel etkisinin hem özgeci nedenlerde [$F(1,103)=9.17$; $p=.003$; eta-kare=.08] hem de içsel nedenlerde [$F(1,103)=34.79$; $p<.001$; eta-kare=.25] anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Bu verilere göre ideal mesleği öğretmenlik olan öğrencilerin meslek tercihinde özgeci ve içsel nedenlerin etki derecelerinin diğer öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Hesaplanan etki büyüklüklerine göre ise, ideal meslek türü değişkeni özgeci nedenler üzerinde orta düzeyde, içsel nedenler üzerinde ise geniş düzeyde (Pallant, 2007) etki büyüklüğüne sahiptir.

Çalışmada incelenen alt-gruplar için öğretmenlik tercihinde dışsal nedenlerin etki düzeyleri ÖTNED ölçeğinden elde edilen verilerle Tablo 4'te özetlenmiştir. Tablo 4'te tüm gruplar için ortalama değerler birbirine oldukça yakın olup, bu durum faktöryel ANOVA ile bağımsız değişkenlerin temel ve ortak etkilerinin özetlendiği Tablo 5 verilerinde de görülmektedir. Tablo 5 verilerine göre cinsiyet, SED ve ideal meslek türü değişkenlerinin üçünün de ortak ve temel etkileri .05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu sonuçlara göre, incelenen bağımsız değişken kategorileri arasında dışsal nedenler ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı kararına varılmıştır.

Tablo 4 Bağımsız Değişken Kategorilerine göre Katılımcıların
ÖTNED Ölçeği Dışsal Nedenler Puanları

<i>Değişken</i>	<i>Kategori</i>	<i>ÖTNED (Dışsal Nedenler)</i>		
		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>s</i>
<i>Cinsiyet</i>	<i>Kız</i>	85	2.52	0.52
	<i>Erkek</i>	36	2.51	0.51
<i>SED</i>	<i>Alt</i>	24	2.39	0.58
	<i>Orta</i>	54	2.63	0.46
	<i>Üst</i>	43	2.45	0.53
<i>İdeal Meslek</i>	<i>Öğretmenlik</i>	45	2.45	0.52
	<i>Diğer</i>	76	2.56	0.51
<i>GENEL</i>		121	2.52	0.52

Tablo 5 ÖTNED Ölçeği Dışsal Nedenler Puanlarında Bağımsız Değişkenlerin Temel ve 2. Düzey Ortak Etkilerine ait Faktöryel ANOVA Sonuçları

<i>Etki Türü</i>	<i>Etki Adı</i>	<i>Test İstatistikleri</i>			
		<i>s.d.</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
<i>Temel</i>	<i>Cinsiyet</i>	1	0.00	.99	.00
	<i>SED</i>	2	2.23	.11	.04
	<i>İdeal Meslek</i>	1	0.60	.44	.01
<i>Ortak</i>	<i>Cinsiyet*SED</i>	2	0.51	.60	.01
	<i>Cinsiyet* İdeal Meslek</i>	1	0.00	.97	.00
	<i>SED* İdeal Meslek</i>	2	1.39	.25	.02
<i>Gruplararası Hata</i>		111			

Araştırma Problemi 3. Katılımcıların mesleki geleceklerine yönelik beklenti düzeylerinde i) cinsiyet, ii) SED ve iii) üniversite öncesi ideal meslek türü değişkenlerinin temel ve ortak etkileri istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

Çalışma kapsamında incelenen bağımsız değişken kategorilerine göre GYÖB ölçeğinden elde edilen puanlar Tablo 6’da özetlenmiştir. Tablo 6’da görüldüğü üzere, GYÖB puanlarının alt-gruplar için ortalamaları genellikle birbirine yakın değerlerde olup, ideal mesleği öğretmenlik olanlar dışındaki gruplar için bu ortalamalar nitel anlamda “Katılıyorum” ($2.50 \leq \text{Katılıyorum} < 3.25$) düzeyindedir. İdeal mesleği öğretmenlik olan grubun ortalaması ise “Kesinlikle Katılıyorum” ($3.25 \leq \text{Kesinlikle Katılıyorum} < 4.00$) düzeyinde olup bu grubun gelecek beklentilerinin diğer alt-gruplara göre daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Tablo 6 Bağımsız Değişken Kategorilerine göre Katılımcıların GYÖB ölçeği Puanları

<i>Değişken</i>	<i>Kategori</i>	<i>GYÖB</i>		
		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>s</i>
<i>Cinsiyet</i>	<i>Kız</i>	88	3.20	0.58
	<i>Erkek</i>	36	3.09	0.60
<i>SED</i>	<i>Alt</i>	25	3.17	0.67
	<i>Orta</i>	55	3.12	0.60
	<i>Üst</i>	44	3.22	0.52
<i>İdeal Meslek</i>	<i>Öğretmenlik</i>	46	3.44	0.40
	<i>Diğer</i>	78	3.01	0.62
<i>GENEL</i>		124	3.17	0.59

GYÖB ölçeği puanlarının incelenen bağımsız değişken kategorileri arasında farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan faktöryel ANOVA testi sonuçları Tablo 7’de

verilmiştir. Faktöryel ANOVA test sonuçlarına göre, cinsiyet, SED ve ideal meslek türü değişkenlerinin ortak etkilerinin hiçbiri anlamlı düzeyde değildir. Bağımsız değişkenlerin temel etkileri incelendiğinde ise, cinsiyet ve SED değişkenlerinin temel etkileri anlamlı düzeyde değilken, üniversite öncesi ideal meslek türünün temel etkisinin anlamlı düzeyde olduğu [$F(1,114)=17.03$; $p<.001$; $\eta^2=.13$] görülmektedir. İdeal meslek türü kategorilerine ait GYÖB ortalama puanlarına bakılarak, üniversite öncesinde idealindeki meslek öğretmenlik olanların diğer öğretmen adaylarına göre gelecek beklentilerinin anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Bu analize ilişkin hesaplanan etki büyüklüğü değeri, ideal meslek türü değişkeninin temel etkisinin GYÖB puanları üzerinde geniş etki büyüklüğüne (Pallant, 2007) sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 7 GYÖB Ölçeği Puanlarında Bağımsız Değişkenlerin Temel ve 2. Düzey Ortak Etkilerine ait Faktöryel ANOVA Sonuçları

Etki Türü	Etki Adı	Test İstatistikleri			
		s.d.	F	p	η^2
Temel	Cinsiyet	1	0.32	.57	.00
	SED	2	0.21	.81	.00
	İdeal Meslek	1	17.03	<.001	.13
Ortak	Cinsiyet*SED	2	1.08	.34	.02
	Cinsiyet* İdeal Meslek	1	1.06	.30	.01
	SED* İdeal Meslek	2	1.70	.19	.03
Gruplararası Hata		114			

Araştırma Problemi 4. Katılımcıların meslek tercih nedenlerinin (özgeci, içsel, dışsal) etki düzeyleri ile geleceğe yönelik beklenti düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

ÖTNED ölçeğinden elde edilen özgeci, içsel ve dışsal nedenler puanları ile GYÖB ölçeği puanları arasındaki ilişkilerin varlığını incelemek için hesaplanan korelasyon katsayıları Tablo 8’de verilmiştir. Tablo 8’in son sütununda gösterildiği üzere, özgeci ve içsel nedenler puanları GYÖB puanları ile pozitif ve kuvvetli ilişkilere sahipken, dışsal nedenlerin GYÖB puanları ile ilişkisi sıfıra yakın düzeyde çok zayıf bir ilişkidir.

Tablo 8. GYÖB Ölçeği Puanı ile ÖTNED Ölçeği Puanları Arasındaki İkili Korelasyon Katsayıları

GYÖB	ÖTNED Puan Türü		
	Özgeci	İçsel	Dışsal
	.701	.761	.007

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma kapsamında incelenen ilk araştırma probleminde literatürde (Bastick, 2000; Bruinsma & Jansen, 2010; Saban, 2003; Watt & Richardson, 2008) öğretmenlik meslek tercihinde etkili olan faktörler olarak tanımlanan dışsal, içsel ve özgeci nedenlerin etki dereceleri karşılaştırılmıştır. Analizler sonucunda katılımcı fen bilgisi öğretmen adaylarının etki derecesine göre sırasıyla; özgeci, içsel ve dışsal nedenlerle öğretmenlik mesleğini tercih ettikleri ve bu faktörlerin etki derecelerinin anlamlı düzeyde birbirlerinden farklı olduğu belirlenmiştir. Buna göre, her üç faktörün de meslek tercihinde etkisi olmasına karşın katılımcıların meslek tercihinde en baskın etken özgeci faktörlerdir. Bu sonuç, Türkiye'deki öğretmen adaylarının genellikle özgeci nedenlerle meslek tercihinde buldukları sonucuna ulaşan çok sayıda çalışma (Boz & Boz, 2008; Bursal & Buldur, 2013a; Kılcan ve diğer., 2014; Ozturk-Akar, 2012; Özsoy ve diğer., 2010; Saban, 2003; Ubuz & Sarı, 2008) ile uyumludur. Ancak bunun yanında, literatürde Türkiye'deki öğretmen adaylarının dışsal nedenlerle meslek tercihinde buldukları sonucuna ulaşılan birçok araştırma da (Bozdoğan ve diğer., 2007; Çetin, 2012; Çevik & Yiğit, 2009; Ekiz, 2006; Hacıömeroğlu & Şahin-Taşkın, 2010; Ok & Önkol, 2007; Ozturk-Akar, 2012; Özbek, 2007; Özsoy ve diğer., 2010; Tüfekçi-Aslim, 2013; Ubuz & Sarı, 2008) mevcuttur.

Öğretmenlik tercih nedenleri ile ilgili Türkiye'de yapılmış en geniş kapsamlı çalışmada, Aksu, Engin-Demir, Daloglu, Yildirim ve Kiraz (2010), 51 farklı eğitim fakültesinden 18226 öğretmen adayı ile çalışmış ve aralarında fen bilgisi öğretmen adaylarının da yer aldığı bu örneklemin %51'inin öğretmenlik mesleği tercihinde en önemli etken olarak öğretmen olma isteğinin geldiğini belirtmişlerdir. Aynı çalışmada ikinci en yüksek oranlı etken olarak ise %28.5 ile üniversite sınavı puanı olarak ifade edilmiştir. 197 kişilik örneklemini tamamen fen bilgisi öğretmen adaylarından oluşan çalışmalarında Kartal ve Taşdemir (2012), katılımcıların yarısından fazlasının meslek seçimlerinin kendi istekleri sonucu olduğunu rapor etmişlerdir. Tüm bu çalışmaların sonuçları birlikte yorumlandığında, dışsal etkenlerinde öğretmenlik mesleği seçiminde belirli bir etki düzeyine sahip olduğu ancak etki düzeyinin özgeci ve içsel nedenlere kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir.

Çalışma sonuçlarındaki bu farklılıklar öğretmen adaylarının mesleği tercih etmeye yönelik motivasyonlarının tek boyutlu olmayıp çok boyutlu olmasının (Sinclair, 2008) bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Geçmiş çalışmalarda öğretmen adaylarının meslek tercih nedenleri genellikle birden çok faktöre dayandırılırken bu faktörlerin etki dereceleri arasında genellikle bir karşılaştırma girişimi yapılmamıştır. Bu çalışma ise, literatürdeki benzer

çalışmalar gibi mesleki tercih nedenlerini belirlemekle kalmayıp bu nedenlerin etki derecelerini belirleyerek bunları karşılaştırdığı için bu alandaki literatüre yeni bir bakış açısı sağlamaktadır.

Çalışmanın ikinci araştırma problemi kapsamında ise fen bilgisi öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin cinsiyet, SED ve üniversite öncesindeki ideal meslek türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet ve SED'in öğretmen adaylarının meslek tercihlerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı ancak ideal meslek türü değişkeninin özgeci ve içsel nedenler puanlarında anlamlı düzeyde temel etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Diğer yandan, dışsal nedenler puanlarında etkisi incelenen değişkenlerin hiçbirinin anlamlı etkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Buna göre, idealindeki mesleği öğretmenlik olan öğretmen adaylarının meslek tercihlerinde özgeci ve içsel tercih nedenlerinin anlamlı olarak daha çok etkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç literatürdeki çalışmalarla (Aksoy, 2010; Bozdoğan ve diğer., 2007; Bruinsma & Jansen, 2010; Ozturk-Akar, 2012) benzerlik göstermektedir. Ayrıca araştırmanın bu sonuçları da beklenen bir durumdur. Çünkü ideal mesleği öğretmenlik olan öğrencilerin; öğretmenliği sevme, alanı sevme gibi içsel ve topluma faydalı olma, öğrencilerin hayatlarına olumlu etkiler yapma gibi özgeci nedenlerle meslek tercihinde bulunmaları oldukça olağandır. Dışsal nedenler açısından ise, cinsiyet ve SED'e benzer şekilde öğretmenliğin ideal meslek olup olmaması katılımcılar arasında farklılaşmaya yol açmamıştır zira öğretmenliğin idealize edilmesi dışsal faktörlerden bağımsız olarak daha çok içsel ve özgeci nedenlerle ilişkilidir.

Cinsiyetin ve SED'in meslek tercih nedenlerinin etki dereceleri açısından anlamlı bir etkiye sahip olmadıkları sonucu literatürdeki bazı çalışmalarla (Aydın, 2011; Bursal & Buldur, 2013a; Kılcan ve diğer., 2014; Özbek, 2007) uyumlu olmasına rağmen bu konuda farklı sonuçlar da rapor edilmiştir. Öğretmenlik tercihinde özgeci ve içsel nedenler açısından kızların erkeklerden (Bruinsma & Jansen, 2010; Çermik ve diğer. 2010; Dağ, 2010; Hellsten & Pyrtula, 2011; Özsoy ve diğer., 2010; Saban, 2003), dışsal nedenler açısından ise erkeklerin kızlardan daha fazla etkilendiklerini (Çermik ve diğer., 2010; Saban, 2003) rapor eden çalışmalar da mevcuttur. Öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerini tek bir değişken bağlamında incelemek ve ayrıca istatistiksel karşılaştırma testleri kullanmaksızın yüzde oranlarını karşılaştırmak bazı sınırlılıklara sahiptir. Literatürdeki ilgili çalışmalarda genellikle her bir bağımsız değişken ayrı ayrı ele alınıp analiz edildiği için diğer değişkenlerle birlikte sahip olabilecekleri ortak etkiler göz ardı edilmiştir. Ayrıca karşılaştırmalar genellikle yüzde oranlarının karşılaştırılması şeklinde betimsel istatistik teknikleri ile yapıldığı için elde edilen

bulguların istatistiksel anlamlılıkları sınanmamaktadır. Bu çalışmada ise incelenen değişkenlere ait veriler geçerliği ve güvenilirliği bilimsel koşulları sağlayan ölçme araçları ile nicelleştirilerek oluşturulan faktöryel desenler aracılığıyla istatistiksel testlerle analiz edildiği için elde edilen sonuçlar literatüre özgün bir katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, literatürdeki çalışmalarla farklı çıkan sonuçların daha çok ölçme ve veri analizi sürecindeki farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen üçüncü araştırma probleminde katılımcıların mesleki geleceklerine yönelik beklenti düzeyleri incelenmiş bu beklenti düzeylerinin; cinsiyet, SED ve üniversite öncesindeki ideal meslek türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda katılımcıların mesleki geleceklerine yönelik beklenti düzeylerinin genel olarak olumlu düzeyde olduğu görülmüştür. İncelenen bağımsız değişkenlerden cinsiyet ve SED'in gelecek beklentilerinde anlamlı farklılıklara yol açmadığı ancak üniversite öncesinde ideal mesleği öğretmenlik olanların diğer akranlarına göre anlamlı düzeyde daha olumlu gelecek beklentilerine sahip oldukları belirlenmiştir. Bu durum dolaylı bir ilişki ile açıklanabilir. Çünkü bu çalışmada üniversite öncesi ideal mesleği öğretmenlik olan öğrencilerin meslek tercihlerinde içsel ve özgeci nedenlerin daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda öğretmenlik mesleğini içsel ve özgeci nedenlerle tercih eden öğretmen adaylarının gelecek beklentilerinin de olumlu olduğu düşünülebilir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Birçok farklı araştırmacı öğretmenliği içsel nedenlerle seçenlerin mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu (Bozdoğan ve diğer., 2007; Dağ, 2010; Tüfekçi-Aslim, 2013; Watt & Richardson, 2008) buna karşın dışsal nedenlerle öğretmenlik mesleğini tercih edenlerin ise mesleki gelecek beklentilerinin düşük olduğunu (Beşoluk & Horzum, 2011; Çermik ve diğer., 2010) belirlemiştir. Cinsiyet ve SED için bu çalışmada elde edilen sonuçlar ise mesleğe yönelik tutumlarda cinsiyet (Aydın, 2011; Gürbüz Türk & Genç, 2004; Hacıömeroğlu & Şahin-Taşkın, 2010; Kılcan ve diğer., 2014; Tüfekçi-Aslim, 2013) ve SED (Baykara-Pehlivan, 2008; Kılcan ve diğer., 2014; Özbek, 2007; Uğurlu & Polat, 2011) açısından farklılaşma olmadığını belirten birçok çalışma ile benzer sonuçlar ortaya koymuştur.

Araştırmanın dördüncü ve son araştırma probleminde ise katılımcı öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin mesleki geleceklerine yönelik beklentileri ile ilişki düzeyleri incelenmiştir. Bu problem için yapılan korelasyon analizleri sonucunda içsel ve özgeci nedenlerin etki düzeyleri ile öğretmen adaylarının gelecek beklentileri arasında kuvvetli pozitif ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Dışsal nedenler etki puanları ile gelecek beklentileri

puanları arasındaki korelasyon katsayısı ise sıfıra yakın bir değer çıktığı için bu değişkenler arasında doğrusal bir ilişki bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Bu korelasyon katsayıları dikkate alındığında, diğer araştırma problemleri için varılan sonuçlarla ve literatürdeki ilgili geçmiş çalışmalarla (Aksoy, 2010; Bruinsma & Jansen, 2010; Bursal & Buldur, 2013a; Ozturk-Akar, 2012) uyumlu olarak öğretmenlik mesleği içsel ve özgeci nedenlerle seçildiğinde mesleki gelecek beklentilerinin daha olumlu olduğu, fakat meslek seçimi dışsal nedenlerle yapıldığında bu durumun gelecek beklentisi anlamında olumlu bir katkısının olmadığı sonucuna varılmıştır.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Çalışmada incelenen problemlerden elde edilen genel sonuç olarak fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği tercihinde ve mesleklerine ilişkin olumlu gelecek beklentilerinde en etkili faktörün, bu mesleği gerçekten isteyerek yapmaları olduğu gerçeği öne çıkmaktadır. Eğitim sistemimiz ve diğer toplumsal etkenler nedeniyle öğretmen adaylarının içsel veya özgeci nedenler haricindeki dışsal nedenlerle meslek seçimi yapması onların mesleki gelecekleri ve daha da önemlisi gelecek nesillere verilecek fen eğitimi kalitesi açısından önemli sorunlara yol açması muhtemeldir. Bu durumun önüne geçilebilmesi için öğretmenlik programlarına öğrenci seçiminde ve burada verilen öğretim faaliyetlerinde bu programları ancak içsel motivasyon sahibi öğrencilerin tercih edeceği düzenlemeler üzerinde çalışılmalıdır. Örneğin, öğretmenlik programlarına başvuru öncesinde belirli bir süre ilköğretim okullarında yardımcı öğretim elemanı olarak görev yapmış olmak gibi ön şartların oluşturulması, bu programlara daha ziyade içsel motivasyon sahibi öğrencilerin yönelmesi açısından gelişmiş ülkelerde de kullanılan bir uygulamadır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ve öğrenim gördükleri alana yönelik motivasyonları onların bireysel eğitimlerini, sonraki meslek yaşamlarının kalitesini ve gelecekteki öğrencilerinin başarısını etkileme gücüne sahip olduğundan (Atav & Altunoğlu, 2013; Hussain ve diğer., 2011) bu konuyla ilgili araştırmaların artırılması önerilmektedir. Bu çalışmada, hem örneklem büyüklüğü hem de sınıf düzeyi açısından sınırlı bir örnekleme çalışıldığı için gelecekteki çalışmalarda örneklem büyüklüğü artırılıp ve tüm sınıf düzeylerini kapsayan çalışmalar yapılabilir. Diğer taraftan, öğretmen adaylarının meslek tercih nedenleri ve gelecek beklentileri öğrenim gördükleri anabilim dalı profillerine göre farklılık gösterebileceğinden dolayı, yapılan araştırmalarda elde edilen verilerin her bir anabilim dalı için ayrı ayrı analiz edilerek karşılaştırmalar yapılması yararlı olacaktır. Ayrıca öğretmen adaylarının gelecek beklentileri lisans eğitimleri boyunca değişiklik gösterebileceğinden

dolayı bu değişiklikleri inceleyebilmek amacıyla boylamsal araştırmalar veya nitel araştırma yöntemlerini de içeren karma yöntemli araştırmalar yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Gaziosmanpaşa üniversitesi örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197–212.
- Aksu, M., Engin-Demir, C., Daloglu, A., Yıldırım, S. & Kiraz, E. (2010). Who are future teachers in Turkey? Characteristics of entering student teachers. *International Journal of Educational Development*, 30 (1), 91–101.
- Atav, E. & Altunoğlu, B. D. (2013). Meslek ve alan seçiminde motivasyon ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 58–70.
- Aydın, F. (2011). Geography teacher candidates' views about the reasons for choosing the teaching as a profession. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 1375–1387.
- Bastick, T. (2000). Why teacher trainees choose the teaching profession: Comparing trainees in metropolitan and developing countries. *International Review of Education*, 46(3/4), 343–349.
- Baykara-Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151–168.
- Beşoluk, S. & Horzum, M. B. (2011). Öğretmen adaylarının meslek bilgisi, alan bilgisi dersleri ve öğretmen olma isteğine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(1), 17–49.
- Boz, Y. & Boz, N. (2008). Kimya ve matematik öğretmen adaylarının öğretmen olma nedenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137–144.
- Bozdoğan, A., Aydın, D. & Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83–97.
- Brookhart, S. M. & Freeman, D. J. (1992). Characteristics of entering teacher candidates. *Review of Educational Research*, 62(1), 37–60.

- Bruinsma, M. & Jansen E. P. W. A. (2010). Is the motivation to become a teacher related to pre-service teachers' intentions to remain in the profession? *European Journal of Teacher Education*, 33(2), 185–200.
- Bursal, M. & Buldur, S. (2013a). Fen bilgisi öğretmen adayları için öğretmenlik tercih nedenlerini derecelendirme ve geleceğe yönelik beklentiler ölçekleri geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Teacher Education*, 2(1), 47–64.
- Bursal, M. & Buldur, S. (2013b). Fen bilgisi öğretmen adaylarının profillerinin değişimi: 2008–2012 yılları arasında Cumhuriyet Üniversitesi örneği. *Cumhuriyet International Journal of Education*. 2(4), 14–26.
- Çakıroğlu, E. & Çakıroğlu, J. (2003). Reflections on teacher education in Turkey. *European Journal of Teacher Education*, 26, 253–264.
- Çermik, H., Doğan, B. & Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 201-212.
- Çetin, B. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının profillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(3), 596–610.
- Çevik, O. & Yiğit, S. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin profillerinin belirlenmesi: Amasya üniversitesi örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(1), 89–106.
- Dağ, E. (2010). *Sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasındaki ilişki (İzmir örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Decorse, C. J. B. & Vogtle, S. P. (1997). In a complex voice: The contradictions of male elementary teachers' career choice and professional identity. *Journal of Teacher Education*, 48, 37–46.
- Ekiz, D. (2006). Sınıf öğretmenliği mesleğine yönelen adayların profilleri ve geleceğe yönelik beklentilerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 131–147.
- Ergun, M. & Avcı, S. (2012). Hollanda ve Türkiye'deki fen bilgisi öğretmeni yetiştirme programları hakkında öğretmen adaylarının görüşlerinin karşılaştırılması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 6(1), 151–170.

- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2003). *How to design and evaluate research in education*. New York, NY: McGraw Hill.
- Girgin, G., Akamca-Özyılmaz, G., Ellez, A. M. & Oğuz, E. (2010). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, mesleki benlik saygıları ve mesleki yeterlik inançları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28,1–15.
- Gürbüztürk, O. & Genç, S. Z. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47-62.
- Hacıömeroğlu, G. & Şahin-Taşkın, Ç. (2010). Fen bilgisi öğretmenliği ve ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitimi bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 77–90.
- Hellsten, M. L. & Prytula, M. P. (2011). Why teaching? Motivations influencing beginning teachers' choice of profession and teaching practice. *Research in Higher Education Journal*, 13, 1–19.
- Hussain, L., Jamil, A., Noor, A., Sibtain, M. & Shah, S. M. A. (2011). Relationship between the professional attitudes of secondary school teachers with their teaching behavior. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 1(3), 38–46.
- Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 44–66.
- Kartal, T. & Taşdemir, A. (2012). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 73–96.
- Kılcan, B., Keçe, M., Çepni O. & Kılınç, A.Ç.(2014). Prospective teachers' reasons for choosing teaching as a profession. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 69–80.
- Manuel, J. & Hughes, J. (2006). 'It has always been my dream': exploring pre-service teachers' motivations for choosing to teach. *Teacher Development: An International Journal of Teachers' Professional Development*, 10(1), 5–24.
- Montecinos, C. & Nielsen, L. E. (1997). Gender and cohort differences in university students' decisions to become elementary teacher education majors. *Journal of Teacher Education*, 48, 47–54.

- Moran, A., Kilpatrick, R., Abbott, L., Dallat, J. & McClune, B. (2001). Training to teach: Motivating factors and implications for recruitment. *Evaluation & Research in Education*, 15(1), 17-32.
- Murray, B. K. (1988). Profile of the new generation of teachers in the Turkish educational system. *International Review of Education*, 34(1), 5-15.
- Ok, A. & Önkol, P. (2007). Öğretmen yetiştirme programlarındaki öğretmen adaylarının profili. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 13-26.
- Ozturk-Akar, E. (2012). Motivations of Turkish pre-service teachers to choose teaching as a career. *Australian Journal of Teacher Education*, 37(10), 67-84.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 145-159.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. & Memiş, A. D. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler. *İlköğretim Online*, 9(3), 910-921.
- Pallant, J. (2007). *SPSS survival manual*. New York, NY: Mc Graw Hill.
- Richardson, P.W. & Watt, H. M. G. (2006). Who chooses teaching and why? Profiling characteristics and motivations across three Australian universities. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 34(1), 27-56.
- Saban, A. (2003). A Turkish profile of prospective elementary school teachers and their views of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 19, 829-46.
- Sinclair, C. (2008). Initial and changing student teacher motivation and commitment to teaching. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36 (2), 79-104.
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1167-1184.
- Şara, P. & Kocabaş, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf öğretmenliğini tercih nedenleri ve aldıkları eğitimle ilgili görüşleri. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 1(2), 8-17.
- Taş, M. Y. (2012). Demirci eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının profili ve sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerinin değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 64-76.

- Tüfekçi-Aslim, S. (2013). İlköğretim öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 65–81.
- Ubuz, B. & Sarı, S. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 113–119.
- Uğurlu, C. T. & Polat, S. (2011). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(1), 68–74.
- Watt, H. M. G. & Richardson, P. W. (2007). Motivational factors influencing teaching as a career choice: development and validation of the Fit-choice scale. *The Journal of Experimental Education*, 75, 167–202.
- Watt, H. M. G. & Richardson, P. W. (2008). Motivations, perceptions, and aspirations concerning teaching as a career for different types of beginning teachers. *Learning and Instruction*, 18, 408–428.
- Young, B. J. (1995). Career plans and work perceptions of preservice teachers. *Teaching and Teacher Education*, 11, 281–292.
- Younger, M., Brindley, S., Pedder, D. & Hagger, H. (2004). Starting points: student teachers' reasons for becoming teachers and their preconceptions of what this will mean. *European Journal of Teacher Education*, 27(3), 245–264.
- Yu, Y. & Bieger, G. (2013). Motivations for choosing a teaching career and deciding whether or not to teach in urban settings. *Journal of the European Teacher Education Network*, 8, 62–90.